

Звичайно, у межах однієї статті неможливо повністю розкрити всі питання, які стосуються даної тематики. Тому ця проблема потребує подальшої розробки.

Список літератури: 1. Журналистика западноевропейских стран: учебное пособие. Ленинград, 1990. 2. Розенберг В., Якушкин В. Русская печать и цензура в прошлом и настоящем. М., 1905. 3. Арсеньев К.К. Законодательство о печати. С-пб., 1903. 4. Конституція України. К., 1996.

Надійшла до редколегії 18.01.04

А.П. Хряк, Д.О. Акіменко

ВИКОРИСТАННЯ СНАЙПЕРА В СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ

Ідея використання відмінних стрільців для виконання спеціальних завдань у бою виникла у давні часи. Видатний російський полководець Суворов спеціально використовував влучних стрільців у бою. При штурмі фортеці Ізмаїл (1790 р.) за його наказом окремим групам відбірних стрільців було доручено знищувати захисників валу, що перешкоджували росіянам підніматися по драбинах на кріпосні мури. Учень та послідовник Суворова полководець Кутузов також приділяв велике значення підготовці відбірних стрільців-мисливців. Необхідно підкреслити, що Кутузову належить першість в розробці спеціальних документів про тактичне використання відбірних стрільців. Одним з яскравих прикладів їхнього використання, є бій біля селища Бородіно (1812 р.) У цьому бою єгері та стрільці-мисливці Кутузова влучним вогнем стримували більше години натиск шеститисячної армії французів.

У документах російської армії окремі факти використання влучних стрільців відображені і значно пізніше. Так, наприклад, у «Збірці тактичних вказівок» (1904–1905 р.) приводиться наказ по 6-й Сибірській армії, у якому говориться: «У кожній роті доцільно виділити декілька кращих стрільців (4–6) під командуванням унтер-офіцера (а у батальйоні – офіцера) для стрільби по групах керівників чи артилерії супротивника».

Спеціальне використання влучних стрільців було початком мистецтва особливо влучної стрільби, маскування, спостереження, що отримало назву «снайперське мистецтво».

Особливо влучні, відмінні стрільці, що добре володіють мистецтвом стрільби, вміють гарно маскуватися та визначати супротивника у будь-якій обстановці, почали зватися снайперами (від англійського слова sniper).

Підготовка тактично грамотного, здібного самостійно вирішувати вогневі завдання у складній обстановці снайпера – процес дуже довгий та складний. Стрільба вимагає точної координації всіх дій стрільця (роботу очей, рук, органів дихання тощо.)

Для влучної стрільби необхідні такі фізичні якості, як сила, спритність, вправність. Снайпер повинний систематично займатися фізичною підготовкою. Вона не тільки зміцнює м'язи, але й інші якості, що необхідні снайперу: витримку, силу волі, винахідливість, кмітливість, витривалість. Для цього необхідна відповідна підготовка та постійна праця над собою.

Підготовка снайперів до умілих дій у спеціальній операції проводиться у системі бойової та професійної підготовки, а також на тактико-спеціальних заняттях та тренуваннях підрозділів сумісно з взаємодіючими органами та установами.

Складні оперативні завдання у спеціальній операції виконуються снайперськими групами. Ці групи, як правило, складаються з трьох осіб: снайпер, помічник снайпера, прикриття – спостерігач.

Розглянемо характеристику кожного члена групи окремо. Снайпер міліціонер (поліцейський) чи працівник спецпідрозділу, який має допуск до роботи та пройшов спеціальний курс снайперської підготовки. Він зобов'язаний знати законодавчу базу, пов'язану з його безпосередньою роботою, досконало володіти вогнепальною зброєю, яку використовує, її тактико-технічні характеристики, мати теоретичні та практичні знання, які дозволяють знайти необхідну позицію для виконання завдання. Наприклад, в залежності від ситуації, що склалася:

- в місцях масового скупчення громадян;
- на автотранспорті;
- у житловому будинку (одноповерхові, багатоповерхові).
- на залізничному транспорті;
- на річковому та морському транспорті;
- на авіаційному транспорті.

Снайпер повинен уміти працювати зі спеціальною технікою, яка може використовуватись при виконанні завдання, визначати та знешкоджувати снайперів супротивника, досконало знати способи маскування.

Снайпер зобов'язаний знати свої права та обов'язки у межах діючого законодавства держави. Особливу увагу цьому необхідно приділяти при затриманні озброєного злочинця, а також при визволенні заручника, тому що снайпер, як привило, в операції застосовує свої можливості у виняткових випадках.

Наприклад:

- коли виникає гостра загроза з боку злочинця чи терориста життю або здоров'ю громадян;
- при необхідності нейтралізації дій злочинної групи, якщо інші заходи чи засоби не дають необхідного результату;
- коли немає можливості затримати злочинця, який створює велику громадську небезпеку, та в інших випадках.

Зброя для снайпера – це засіб для виконання його функціональних обов'язків. Для цього необхідно постійно підвищувати свою професійну підготовку як практичну, так і теоретичну. У процесі навчання необхідно змінювати ситуації та цілі, використовувати ефективні спеціальні заходи у даній частині спецпідготовки. Знання, передусім, допомагають снайперу визначити потрібну позицію, а також уникнути технічних зривів при роботі зі зброєю (наприклад, тиск повітря, напрямок вітру та ін.).

Для визначення позиції снайпера велике значення має ситуація, що склалася. Передусім снайпер повинен пам'ятати: сторонні особи не повинні постраждати, покарання не повинно перевищувати провину злочинця, під час спеціальної операції не дати можливості злочинцю розпізнати себе,

і особливо не влучити у своїх співробітників (наприклад, іншого снайпера, групу прикриття, спостерігачів та ін.), точно та своєчасно виконувати завдання, які надходять від керівника операції.

З метою отримання максимального результату снайпер застосовує спеціальні пристрої та спеціальну техніку. На заняттях з теорії необхідно досконало вивчати тактико-технічні характеристики зброї, оптичних прицілів та спеціальних приладів, звертати увагу на переваги однієї зброї над іншою, а також знати недоліки кожного приладу.

Усе це відпрацьовується на практичних заняттях, курсах стрільб підготовки снайпера. Необхідно штучно створювати, складні ситуації для снайпера які підвищують його професійну майстерність.

Маскування – один з необхідних елементів підготовки снайпера.

Снайпер у будь-якій ситуації є дезорганізуючою ланкою у планах злочинців. Маскування приховує його від злочинців і дає можливість деякий час спостерігати за ними. Воно може бути загальним, детальним і комплексним.

Загальне маскування включає в себе підбір місця для виконання завдання, вивчення об'єкта завдання, вивчення кутів обстрілу злочинців.

Детальне маскування включає маскування зброї у деталях, маскування засобів та приладів, а також самого снайпера.

Залежно від місця, у якому перебуває снайпер, підбирається відповідне маскування. Маскуючись снайпер зобов'язаний враховувати: час року, кліматичні умови, час доби, місцевість у районі виконання завдання, місце знаходження злочинця.

Комплексне маскування полягає в організації спеціальної споруди для снайпера (за принципом оперативної гри).

Притягуються спеціальні групи та спеціальні служби (сфера обслуговування, меддопомога та ін.). Керівник операції розробляє план, що дає можливість вивести злочинця на снайпера. У даному виді маскування обов'язково повинні бути задіяні всі члени снайперської групи.

Велике значення для снайпера має уміння визначати та знешкоджувати злочинця. Є декілька таких способів:

- застосування візуального спостереження;
- інсценування снайперської роботи;
- використання спеціальних предметів (наприклад, опудало);
- використання спеціальної техніки та приладів визначення.

Що стосується помічника снайпера, він зобов'язаний знати, уміти та за необхідністю бути наготові замінити снайпера. Завдання виконуються у безпосередній взаємодії з групами прикриття та блокування.

У спеціальній операції снайпери будуть знаходитись у бойовому порядку підрозділів у складі: пошукової групи, групи переслідування, заслону (засідки) та резерву, а при затриманні злочинців, що чинять озброєний опір, снайпери включаються у склад групи прикриття. У всіх спеціальних операціях снайпери діють з деякими особливостями тактики.

При суцільному блокуванні снайпери звичайно розташовуються на стиках підрозділів, організуючи спостереження та вогневий зв'язок, а також для найбільш щільного прикриття напрямку, що веде до лісних масивів, населених пунктів, шляхів та ділянок пересіченої місцевості.

У засідці снайпери можуть призначатися спостерігачами, а також включатися у склад групи забезпечення (прикриття).

При визначенні злочинців, спостерігачі встановленим сигналом доповідають про це керівнику засідки, пропускають злочинців до основних сил засідки та продовжують вести спостереження за ними.

Снайпери, що призначені до групи забезпечення, не допускають відходу злочинців, а у випадку застосування ними зброї – знищують їх вогнем.

У пошуковій групі снайпери знаходяться поблизу до керівника, здійснюють огляд місцевості, місцевих предметів з метою визначення злочинця або місця його схованки. Особливо ретельно оглядаються крони дерев, чагарники, будівлі, яри, місцевість біля джерела води, гроти та інші місця можливої схованки злочинців. У населеному пункті в першу чергу проводиться огляд об'єктів, найбільш сприятливих для переховування.

Снайперу може бути поставлено завдання спостерігати за підходами до населеного пункту та виходами з нього.

У спеціальній операції по затриманню (ліквідації) злочинців, що чинять збройний опір, снайпери, як правило, включаються до груп прикриття, які у період висування груп захоплення по команді керівника операції, придушують опір злочинців, попереджаючи ведення ними влучного вогню.

При діях у спеціальних операціях впроваджуються заходи безпеки від миттєвого нападу злочинців та забезпечується безпека громадян.

Снайпери, що знаходяться у резерві керівника, а також під час здійснення маршу підрозділом виконують обов'язки спостерігачів.

При постановці завдань снайперу вказуються: орієнтири, смуга спостереження та обстрілу, рубежі імовірного перебування злочинців, місцеві предмети та ділянки місцевості, на які слід звернути особливу увагу, район снайперської позиції – основний, запасний, інсценований та шляхи відходу з позиції, час готовності позиції, місця інших снайперських груп та спосіб взаємодії з ними.

Для того, щоб снайпери були в змозі діяти свідомо, а у разі необхідності самостійно, вони повинні добре знати завдання підрозділу.

Кожний керівник, кожний снайпер повинні твердо пам'ятати, що снайперство – це велике мистецтво, якого можливо досягти в результаті наполегливої постійної праці над собою, не обмежуючись тільки тим часом, що відводиться для цього.

Надійшла до редколегії 10.02.04